

СТАНОВИЩЕ

От: проф. д-р Светла Драганова Цветкова
УНСС – София, Катедра „Икономика на транспорта и енергетиката“
Научна специалност „Икономика и управление“ (Управление на транспорта)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по „Икономика и управление (икономика на транспорта)“ в УНСС.

Автор на дисертационния труд: ПЕТЪР ВЕНЦИСЛАВОВ ГАДЖЕВ

Тема на дисертационния труд: „УПРАВЛЕНСКИ ПОДХОДИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ПЪТНИЧЕСКИЯ ВЪЗДУШЕН ТРАНСПОРТ“

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 530/29.02.2024 г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът Петър Венциславов Гаджев се е обучавал, като редовен докторант по докторска програма към катедра „Икономика на транспорта и енергетиката“ на УНСС по научна специалност „Икономика и Управление (Транспорт)“ в професионално направление 3.8. Икономика съгласно Заповед № 847 от 21.03.2018г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд "Управленски подходи за повишаване на конкурентоспособността на пътническия въздушен транспорт" е посветен на актуален и значим проблем в авиационната индустрия. В него се разглеждат предизвикателствата, пред които са изправени авиокомпаниите, след пандемията COVID-19 и се подчертава значението на ефективните управленски подходи за повишаване на тяхната конкурентоспособност.

Съдържанието на дисертационния труд е структурирано в увод, три глави и заключение с общ обем от 230 стандартни текстови страници. Използвани са 162 литературни източника, 23 таблици и 48 фигури, което отразява един щателен и добре проучен подход към изследване и анализ на управленските инструменти за подобряване на конкурентоспособността на пътническия въздушен транспорт.

Чрез анализ на системите за управление на качеството, глобализацията и влиянието на кризисните ситуации, дисертационния труд има за цел да предостави практически препоръки на заинтересованите страни от отрасъла за повишаване на тяхната конкурентоспособност в динамичния авиационен сектор. Задачите на дисертационния труд са добре дефинирани, като се акцентира върху разработването на методическа рамка и практически препоръки за прилагане на съвременни управленски подходи за повишаване на конкурентоспособността на въздушните превозвачи.

Основната теза на дисертацията е базирана на идеята, че чрез прилагане на системи за управление на качество, адаптиране към световните тенденции, управление на кризи и справяне с конкуренцията в индустрията, въздушните превозвачи могат да запазят позициите си в отрасъла и да осигурят устойчивото си развитие.

Първата глава на дисертационния труд е посветена на теоретичните аспекти на конкурентоспособността на пътническия въздушен транспорт. В нея се акцентира върху стратегическото значение на системите за управление на качеството на транспортните услуги и на влиянието на глобализацията и кризисните ситуации, върху конкурентоспособността на авиокомпаниите.

Фокусът във втора глава е насочен към изследване на тенденциите, формиращи конкурентоспособността на въздушния транспорт, преди пандемията от COVID-19. Анализирани са бизнес моделите на нискотарифните превозвачи и е представен подробен преглед на конкурентоспособността на пътническия въздушен транспорт в различните региони. В тази глава е направен и анализ на последиците от негативното влияние на пандемията от COVID-19, върху конкурентоспособността на въздушните превозвачи в Европа и в световен мащаб.

Третата глава е озаглавена - „Управленски подходи за повишаване на конкурентоспособността на авиокомпаниите“. Тя излага практическите препоръки за оценка на конкурентоспособността на авиокомпаниите, като описва подробно критериите за оценка на продуктите и стратегиите за подобряване на конкурентоспособността. В тази глава е представена стратегическа рамка за повишаване на конкурентоспособността на авиокомпаниите, разработени са практически препоръки за подобряване на качеството на обслужването на пътниците във въздушния транспорт и е направена апробация на методическите указания за подобряване на качеството на транспортната услуга.

Предложените управленски подходи за повишаване на конкурентоспособността на пътническия въздушен транспорт в дисертационния труд, показва разбирането на автора и предоставя ценни насоки за успешно развитие на авиокомпаниите и устойчив растеж на индустрията.

Като цяло, дисертационния труд представя цялостен анализ на ключовите елементи, влияещи върху конкурентоспособността на въздушния транспорт от теоретичните основи, до съвременните тенденции и подходи за стратегическо управление.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В дисертационния труд е разработена цялостна теоретична рамка, която затвърдява разбирането за сложното взаимодействие, между системите за управление на качеството, глобализацията и управлението на кризи в контекста на въздушния транспорт. Чрез разглеждане на еволюцията на конкурентоспособността на въздушния пътнически транспорт в различните региони, изследването акцентира върху предизвикателствата и възможностите, пред които са изправени авиокомпаниите в световен мащаб. Дисертационният труд предлага методически препоръки за оценка на конкурентоспособността на авиокомпаниите, разработване на стратегии и подобряване на качеството на транспортните услуги. Той представлява значителен принос в областта на управлението на въздушния транспорт, като предлага ценен ресурс за професионалистите и изследователите, които търсят съвременни стратегии за повишаване на конкурентоспособността на авиокомпаниите.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Въз основа на съдържанието на дисертационния труд и на научните и приложните приноси на докторанта, изследването е значителен напредък в разбирането за различните аспекти на конкурентоспособността на пътническия въздушен транспорт. Изследването задълбочава ключови теоретични аспекти, включително системите за управление на качеството, маркетинговите критерии за качество на транспортната услуга и тяхното стратегическо значение за повишаване на конкурентоспособността на авиокомпаниите.

Анализирайки развитието на конкурентоспособността на въздушния пътнически транспорт в различните региони и влиянието на кризата, вследствие пандемията COVID-19, изследването предлага ценен поглед върху регионалните различия и предизвикателства, пред които са изправени авиокомпаниите в световен мащаб.

Изследването се фокусира и върху съвременните тенденции в развитието на въздушния пътнически транспорт, като например появата на нискотарифни авиокомпани и въздействието на глобализацията и кризисните ситуации върху конкурентоспособността на въздушните превозвачи.

Задълбоченият анализ на различните региони, включително Африка, Азиатско-тихоокеанския регион, Близкия изток и Северна Америка, дава цялостна представа за динамиката на отрасъла, както и за възможностите и предизвикателствата, пред които са изправени авиокомпаниите в тези региони.

Като цяло, дисертацията не само допринася за теоретичното разбиране на конкурентоспособността на въздушния пътнически транспорт, но и предоставя практически решения, които могат да бъдат приложени от авиокомпаниите за повишаване на конкурентното им предимство.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Публикациите по темата на дисертационния труд, включват "Особености на системата на маркетинговата дейност на транспортните предприятия", "Корпоративен имидж и стил на транспортната фирма" и "Ефектът на пандемията COVID-19 върху нискотарифните авиопревозвачи в Европа". Тези публикации отразяват отдадеността на дисертанта да изследва разнообразни аспекти в транспортната индустрия и да предлага ценен поглед върху маркетинговите стратегии, корпоративната идентичност и управлението на кризи в сектора на въздушния транспорт.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е разработен в обем от 37 страници, компютърно набран текст и е структуриран в четири основни раздела, които представят кратък и точен преглед на цялостната изследователска работа на Петър Гаджев. Справката за приносите отразява коректно и точно постигнатите от докторанта научни и приложни приноси.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки и въпроси към докторанта. Ще си позволя да отравя няколко препоръки за бъдещи научни изследвания:

- ✓ Препоръчвам на докторанта да проучи как стратегиите за устойчивост, като например намаляване на въглеродните емисии, внедряване на екологични технологии и подобряване на екологосъобразните практики, могат да повишат конкурентоспособността на авиокомпаниите на един пазар, който съблюдава околната среда;
- ✓ Да проучи въздействието на цифровата трансформация, върху конкурентоспособността на въздушния транспорт с акцент върху внедряване на изкуствен интелект, анализ на големи обеми от данни и други цифрови технологии за оптимизиране на операциите и подобряване обслужването на клиентите;
- ✓ Да анализира, как инвестициите в нови технологии, разработване на продукти и усъвършенстване на услугите могат да доведат до успех и диференциация на авиокомпаниите. Да проучи ролята на иновациите и

научноизследователската и развойна дейност за насърчаване на конкурентоспособността във въздушния транспорт;

- ✓ Да проучи предизвикателствата и възможностите за авиокомпаниите, опериращи на нововъзникващи пазари, особено в региони с нарастващо търсене на въздушни превози, променящи се потребителски предпочитания и инфраструктурни промени, които влияят на конкурентоспособността.

8. Заключение

Дисертационният труд, показва високо ниво на теоретична задълбоченост, научна прецизност и практическа значимост. Той предлага ценни идеи за повишаване на конкурентоспособността на авиокомпаниите, като методически препоръки за оценка на конкурентоспособността и ефективни стратегии за устойчив растеж. Изследването е ценен ресурс за заинтересованите страни, които търсят иновативни подходи за повишаване на конкурентоспособността на пътническия въздушен транспорт.

Всичко това ми дава основание да предложа на уважаемите членове на Научното жури да вземат решение **„ЗА“ присъждане на образователната и научна степен „доктор“** по докторска програма „Икономика и управление“ (Икономика на транспорта) в професионално направление 3.8. Икономика **на Петър Венциславов Гаджев.**

27.04.24г.
София

Подпис:
(проф. д-р С. Цветкова)